

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תשבב

ערב שבת-קודש

פרשת מטות-מסעי

כ"ה בתמוז ה'תשס"ט

שנת הקהל

יוצא-לאור על-ידי

מכון ליובאוויטש שעל-יד

צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

כ"ה בתמוז ה'תשס"ט — ג' במנחם-אב ה'תשס"ט

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	כ"ה בתמוז	הלכות שופר וסוכה ולולב פרק ו-ח.	הלי תשובה פרק י.	מ"ע קסט.
ש"ק	כ"ו בתמוז	הלכות שקלים.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	מה אהבתי וגוי. ספר אהבה והוא ספר שני.. הלי ק"ש.. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע קעא.
א'	כ"ז בתמוז	פרק ד. הלכות קדוש החדש.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק ב.	מ"ע קעא. קנג.
ב'	כ"ח בתמוז	פרק ג-ה.	פרק ג.	מ"ע קנג.
ג'	כ"ט בתמוז	פרק ו-ח.	פרק ד.	מ"ע קנג.
ד'	א' במנחם-אב	פרק ט-יא.	הלי תפלה וברכת כהנים.. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע קנג.
ה'	ב' במנחם-אב	פרק יב-יד.	פרק ב.	מ"ע קנג.
ו'	ג' במנחם-אב	פרק טו-יז.	פרק ג.	מ"ע קנג.

זמני השבוע *

צאת הכוכבים	שקיעת החמה***	מנחה גדולה	חצות היום והלילה	סוף זמן ק"ש	זריחת החמה	זמן ציצית ותפילין	עלות השחר**		תאריך
							72 ד' לפני הזריחה	120 ד' לפני הזריחה	
8.14	7.46.9	1.22	12.47	9.15	5.50	4.48	4.21	3.16	ו', כ"ה בתמוז
8.14	7.46.4	1.22	12.47	9.15	5.50	4.49	4.22	3.17	ש"ק, כ"ו בתמוז
8.13	7.46.0	1.22	12.47	9.15	5.51	4.49	4.23	3.18	א', כ"ז בתמוז
8.13	7.45.5	1.22	12.47	9.16	5.51	4.50	4.24	3.19	ב', כ"ח בתמוז
8.12	7.44.9	1.22	12.47	9.16	5.52	4.51	4.25	3.20	ג', כ"ט בתמוז
8.11	7.44.4	1.22	12.47	9.16	5.53	4.52	4.26	3.21	ד', א' במנחם-אב
8.11	7.43.8	1.22	12.47	9.17	5.54	4.53	4.26	3.23	ה', ב' במנחם-אב
8.10	7.43.2	1.22	12.47	9.17	5.55	4.53	4.27	3.24	ו', ג' במנחם-אב

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת		ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י
מטות-מסעי	7:10	8:26	7:25	8:28	7:25	8:30	7:18	7:26	8:27
דברים	7:06	8:21	7:21	8:24	7:21	8:25	7:14	7:22	8:23

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף-יצחק אולידורט

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעל-יד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 72915, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il ISSN 0793-7474

היציאה מהגלות - רק על-ידי הקב"ה

למה התכוון אדמו"ר נ"ע בפתגם "לא מרצוננו גלינו מארץ-ישראל, ולא בכוחותינו אנו נשוב לארץ-ישראל"? • כיוון שזהו "על-פי ה'", בטלים כל החילוקים שבעניין המקום • כל עניין הגלות הוא כדי לתקן את ה"מפני חטאינו", והעניין לא יפתר על-ידי הנסיעה לארץ-ישראל - ואדרבה, ייתכן ותגרום לעיכוב תיקון הגלות...! • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

לא מרצוננו גלינו מארץ-ישראל, ולא בכוחותינו אנו נשוב לארץ-ישראל. אבינו מלכנו הגלנו כו', והוא יתברך יגאלנו כו'.

ומסיים, שרק גופותינו ניתנו בגלות, אך לא נשמותינו, שעליהם אין בעלות לאף אחד, ולכן, בכל הקשור לענייני תורה ומצוות אין להתחשב כלל בענייני הגלות ("עס פֿאַלט־אָפּ דער גאַנצער עניין פון גלות"), וכשם שבזמן שיד ישראל תקיפה הרי בודאי שלא היו משנים דבר בענייני הדת, כמו כן אין לוותר לדרישת הממשלה לעשות שינויים שהם נגד הדת (כפי שמופיע בהרשימה הלשון בארוכה ובדיוק).

ב. ולכאורה אינו מובן:

תחילת דברי אדמו"ר נ"ע "לא מרצוננו גלינו כו' אבינו מלכנו הגלנו" - נוגעים הם להמשך וסיום העניין, כי, מאחר שהקב"ה הגלה אותנו, הרי רק בו תלוי הדבר, והוא הקובע מה נמסר לגלות ומה לא נמסר לגלות, וכיוון שרק את הגוף שלח הקב"ה לגלות, אבל את הנשמה לא שלח הקב"ה לגלות, הרי מעצמו מובן שההגבלות של הגלות

א. ישנה רשימה מדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר - "רשימה מאחד השומעים", אבל אחר-כך הגיחה הרבי ותיקן את הלשון, ובמילא הרי זו רשימה מדוייקת! - שנדפסה עתה ברשימת המאסר בסופה, בתור הוספה. רשימה זו נדפסה כבר כמה-פעמים, ועתה נדפסה עוד הפעם².

ותוכן הדברים:

נושאים אנו תפלה להשם יתברך - "יהי הוי' אלקינו עמנו כאשר היה עם אבותינו"³, הגם שאין אנו יכולים להידמות לאבותינו, שהם היו בעלי מסירת-נפש בפועל, כפי שמביא דוגמא מאחד הנשיאים - מאורע שאירע עם כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, אביו של כ"ק מו"ח אדמו"ר, שבעת שהמלוכה דרשה שיעשו שינויים בענייני רבנות ובענייני חינוך, דיבר בפרהסיא באסיפה שהיו נוכחים בה באי-כוח הממשלה, והתחלת הדיבור היה:

(1) ראה גם לקו"ש חכ"ג ע' 158 בשוה"ג.

(2) לקו"ד לקוט לו - י"ל לג' תמוז שנה זו (תשט"ו). - לקו"ד ח"ד תרצא, ב ואל"ך. ולאח"ז בסה"ת תרפ"ז ע' 169 ואל"ך.

(3) מלכ"א ח, נז.

אינם חלים על הנשמה.

- אילו היה הדבר ברצון האדם, הרי "אין דעותיהם שוות"⁴, ויתכן שמישהו ירצה להיות דווקא בגלות...

כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר בארוכה⁵ סיפור אודות שני אחים, האחד, שהיה דתי, היה עני מרוד, והיה מלמד, ואילו השני היה גביר מופלג, והיה חפשי. לעני היו הרבה בנות, ואילו הגביר - לא סיפר הרבי אם היו לו רק בנים שהיו צריכים לקבל "נרן", או שגם בנים לא היו לו.

כאשר העני הוצרך להשיא את בנותיו - והרי כפי שהיה נהוג מעבר לים שבשביל להשיא בנות ("אויסגעבן די טעכטער") צריכים נדונה גדולה, ומי שהוא קבצן גדול יותר צריך "נרן" גדול יותר, כיוון שחויץ מה"נרן" אין ביכולתו ליתן - הרי בליט ברירה, נסע לאחיו לבקש ממנו שיעזור לו בכדי שיוכל לחתן את בנותיו.

אצל העשיר היה זה דבר רצוי ונעים ביותר, שהרי ידע את מעלותיו של אחיו העני, והיה חפץ לכל-הפחות להראותו את יקר תפארת גדולתו, ולכן, כבואו אליו, לקחו והולילו בארמונותיו ודירותיו וכו'.

כיוון שלאח העני לא היתה ברירה - ביודעו שהוא חייב לסבול הכול... שאם לא כן, הרי כבואו לביתו יסבול צרות מאשתו, ועוד יותר מבנותיו... - היה מוכרח להתהלך עם אחיו הגביר אנה ואנה, אבל היה ניכר עליו שהוא לא מתלהב מכל ה"הפלאות" שהראה לו אחיו הגביר.

חרה הדבר להגביר, הייתכן, שהוא מראה לו ארמון, ועוד ארמון גדול יותר, עוד חדר ועוד חדר, ועוד "צעצוע" וכו', ואף-על-פי-כן, אין זה "לוקח" אותו ("עס דערנעמט אים ניט") כלל?!... ופונה אליו ושואל אותו: נו, מה אתה אומר על כל זה? עונה לו האח העני: אם אתה נותן לי עבור ה"נרן" - מוטב, ואם לאו, נוסע הנני מיד בחזרה, חבל על הזמן!

אומר לו האח העשיר: ומה עם כל הדברים הנפלאים שראית אצלי?

אומר לו האח העני: יש מין חיה - שאינני רוצה לקרותה בשמה - שהתענוג שלה הוא להיות מונחת בבוץ, זהו המאכל והמשקה שלה, אבל היא "מודאגת": למה מונחת היא בבוץ רק עד אפה ("ביון נאָז"), ולא יותר; אילו היתה כולה מונחת בבוץ, מעל האף ("איבערן נאָז") - אזי היה לה תענוג גדול יותר... ובנוגע לענייננו:

לולי מסירת ה"מודעה" שהשם יתברך שלח אותנו בגלות - יכולה להיות מציאות שמישהו יהיה כמו אותה חיה שמונחת ב"בוץ", היינו, במצב של העלם והסתר, ומצטערת על כך שה"בוץ" מגיע אך ורק עד האף - שזהו לפי שעניין "נשמה באפו"⁶ הוא אפילו קודם התפלה, היינו, גם ללא עבודתו - והוא דואג על כך שהבוץ אינו גם מעל האף!

אמנם, כאשר מוסרים מודעה שיהודים מצד עצמם אינם יכולים להיות בגלות, ומה שנמצאים בגלות אין זה אלא מפני שהשם יתברך שלח אותם בגלות, הרי מעצמו מובן, שכיוון שהנשמה לא נשלחה בגלות, לא חלים על הנשמה כל ההגבלות של הגלות.

אמנם, כל זה בנוגע להתחלת הפתגם, "לא מרצוננו גלינו מארץ-ישראל"; אבל אינו מובן: לשם מה מוסיף אדנ"ע "לא בכוחותינו אנו נשוב לארץ-ישראל"? - בודאי שכן הוא האמת, ואמת לאמתו, אבל, לכאורה אין זה נוגע לעניין המדובר כאן?

ג. ויובן בהקדם מה שמצינו גבי מלאכות שבת, שחייבים רק על מלאכה שעניינה תיקון, מה שאין כן אם נעשה על-ידיה קלקול⁷.

- וטעם הדבר, לפי שבפעולה כזו לא היתה תועלת במשכן, ולכן אינה חשובה מלאכה אפילו בעובדין דחול. כלומר: כל המציאות של "רשות" נלקחת מעולם הקדושה, ולכן, כאשר בעולם הקדושה אין לזה מציאות, אי אפשר שתהיה לזה מציאות בעולם הרשות.

אלא אם כן הקלקול הוא על מנת לתקן, כמו סותר על מנת לבנות, דכיוון שאינו יכול לבנות אלא אם כן יסתור תחילה את הדבר הבלתי-רצוי

6) ישע"י ב, כב. וראה תורת מנחם - התוועדויות ח"י ב ע' 196. וש"נ.

7) שבת קה, ב. רמב"ם הל' שבת פ"א הי"ז-ח.

4) ראה ברכות נח, רע"א. סנהדרין לח, א. ועוד.

5) ראה סה"ש תש"ב ע' 21. וראה גם תורת מנחם - התוועדויות ח"א ע' 14 ואילך.

ואפילו אילו היתה מציאות כזו¹⁰, לא יתכן שיהיו חייבים על סתירה זו – דכיוון שבעת הסתירה היה תמיד ספק היכן יהיה הבניין, במקום הסתירה או במקום אחר, הרי לא שייך שתהיה אלא התראת ספק, שאין חייבים עליה¹¹; או לאידך, שמזה נלמד שיהיו חייבים גם על התראת ספק, כיוון שרק באופן כזה היתה יכולה להיות במשכן המציאות של סותר על מנת לבנות!?

ויש לומר ההסברה בתירוץ הגמרא "כיוון דכתיב על-פי ה' יחנו, כסותר על מנת לבנות במקומו דמי" – שכיוון שהסתירה (יסעו) והבנין (יחנו) הם על-פי ה', היינו, שהסתירה והבנין הם לא מצד המקום ולא מצד

או את הבניין הקודם, הרי סתירה זו אינה קלקול, אלא תיקון.

ובעניין זה סבירא-ליה לר' יוסי⁸ ש"סותר על מנת לבנות במקומו הוי סותר, סותר על מנת לבנות שלא במקומו לא הוי סותר".

כלומר: כדי שפעולת הסתירה (שמצד עצמה היא קלקול) תחשב לתיקון (כיוון שהכוונה היא על מנת לבנות), בהכרח שהתיקון יהיה באותו מקום שבו נעשה הקלקול, וכאשר מתקן במקום אחר, אין זה מתקן את הקלקול שנעשה במקום הסתירה, ובמילא אין הסתירה נחשבת למלאכה שחייבים עליה. ולכן סבירא-ליה לר' יוסי שיש להתחשב

מצד נשמתו יכול יהודי להעמיד את עצמו במעמד ומוצב היותר נעלה – כמו בקודש הקדשים (במקום) ביום הכיפורים (בזמן), בעת עבודת הקטורת!

האדם, אלא מצד ציווי ה', הרי זה שולל את החילוקים בעניין המקום, כיוון שכל מקום שבו נמצאים הרי זה "כי גזא דרחמנא"¹² [=באוצרו של ה'], שיש בו ציווי ה', שהוא למעלה מן המקום, ובמילא, בטלים כל החילוקים שמצד המקום.

ד. על-פי זה יש לבאר את ההוספה בדברי ארמו"ר נ"ע – "לא בכוחותינו אנו נשוב לארץ-ישראל":

אילו השיבה מן הגלות לארץ-ישראל היתה נמסרת לרצונו של אדם, כך, שכאשר יהודים מתאספים יחדיו, ומצרפים אליהם כמה גויים, ומחליטים שעכשיו מספיק כבר להיות בגלות, ועוד לפני שמתקנים את (מפני) חטאינו" רוצים לבטל את ה"גלינו מארצנו", בגלל שכך החליטו עשרה או כמה עשיריות בני-אדם – נמצא שגם הבעלות על הגלות נמסרה לרצונו של אדם, שהרי

לא רק בפעולת האדם בעשיית המלאכה, אלא גם במקום שבו נעשית המלאכה, וכיוון שמתחשבים עם המקום, צריך להיות התיקון באותו מקום שבו היה הקלקול.

ופריך בגמרא: "מכדי כל מלאכות ילפינן להו ממשכן, והתם סותר על מנת לבנות שלא במקומו הוא", "שהיו סותרים אותו בחניה זו ונוסעים למקום אחר וחונים וחוזרים ומקימין אותו?"

ומשני: "שאני התם, כיוון דכתיב⁹ על-פי ה' יחנו, כסותר על מנת לבנות במקומו דמי".

והביאור בזה בפשטות – כפירוש רבינו חננאל – דכיוון ש"על-פי ה' יחנו", "ויתכן שיאמר להם שובו חנו במקום שסרתם, כסותר על מנת לבנות דמי". ואינו מובן:

הרי בכל המסעות שנמנו בפרשת מסעי, לא מצינו אף פעם שהשם יתברך ציוה לחזור ולבנות באותו מקום שבו היתה הסתירה?

10 ראה פרש"י חוקת כא, ד. פינחס כו, יג. עקב יו"ד, ו.

11 ראה אנציק' תלמודית (כרך יא) ערך התראת ספק (ע' שטו ואילך). וש"נ.

12 חולין קלט, א. וש"נ.

8 שם לא, ב ובפרש"י.

9 בהעלותך ט, יח-כג. וראה עירובין נה, ב.

עניינים נגד הדת - "מפני חטאינו גלינו מארצנו"; והיציאה מן הגלות יכולה להיות באופן אחד בלבד - שהקב"ה ברצונו יוציא אותנו מהגלות, על-ידי זה שנסיר את "חטאינו", שזוהי הסיבה שהביאה את הגלות.

ובמילא, לא יתכן שהגלות תגרום ליהודים לעשות עניינים שהם היפך הדת - בה בשעה שכללות עניין הגלות הוא כדי לתקן מה שעשו שלא על-פי דת, כדרישת הדת.

ומסירת מודעה זו היא תוכן ההכרזה שהכריז אדמו"ר נ"ע בשעתו, וכ"ק מו"ח אדמו"ר גילה זאת בהיותו אפילו תחת ממשלתם של אלו שהיו מנגדים על דת בכל התוקף, ואחר-כך מסר לנו זאת, כדי לסיים את ה"פכים קטנים".

ה. וכן¹⁴ הוא גם כאשר בא מישהו וטוען שרצונו לנסוע למקום ששם "עניי ה' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה"¹⁵. לשם מה עליו להיות בגלות ולהתייטר - בשעה שיכול לברוח מכאן לארץ-ישראל.

על כך אומרים לו: לא מרצונך הנך בגלות, ולא ברצונך תצא מהגלות. זהו ענינו של הקב"ה, וכיוון שזוהו על-פי השם, אין לך לברוח מכאן, כי, במקום שבו הנך נמצא, הנך "בי גזא דרחמנא".

אך כיוון שניתנה לו בחירה חופשית, ביכולתו לבחור מה שהוא רוצה, כך שיש לו את הבחירה לרכוש כרטיס ולנסוע לארץ-ישראל. עניין זה לא נוטלים ממנו. אין משנים סדרי בראשית מפני כו"¹⁶. אבל מה נעשה עמו - הוא לא ברח מחוץ-לארץ לארץ-ישראל, אלא לקח עמו את האוויר של חוץ-לארץ לארץ-ישראל, ונמצא שם באוויר של חוץ-לארץ¹⁷.

מובא בחסידות¹⁸ בשם ספר עשרה מאמרות¹⁹,

ברצונו תלוי הדבר אם להימצא שם זמן ארוך יותר או קצר יותר.

ועל זה באה מסירת המודעה - שכללות עניין הגלות, הן הסתירה והן הבניין, הן הנסיעה לגלות והן החניה לאחרי הגלות, הוא "על-פי ה'", ובמילא, הרי זה ברשותו ובבעלותו של הקב"ה, וכיוון שהקב"ה הוא למעלה מן המקום, הרי גם כאשר נמצאים בזמן הגלות יוצאים מהחילוקים שבעניין המקום.

כלומר: גם כאשר בני-ישראל נוסעים בגלות, נמצאים הם באותו מקום שממנו היתה היציאה לגלות - שזוהו המעמד ומצב שהיה בזמן שבית המקדש היה קיים, קודם החורבן והגלות, וכפי שראו במוחש באופן נסי שבקדש הקדשים לא היה מציאות המקום תופס מקום כלל - "מקום ארון אינו מן המדה"¹³, וכמו כן עתה, שמצד נשמתו יכול יהודי להעמיד את עצמו במעמד ומצב היותר נעלה - כמו בקדש הקדשים (במקום) ביום הכיפורים (בזמן), בעת העבודה המיוחדת ד"עצומו של יום" - עבודת הקטורת!

והיכולת לזה היא - מצד זה שכללות עניין הגלות הוא "על-פי ה'", בב' התנועות, הן בסתירה והן בבניין.

וזוהי גם ההקדמה הדרושה כדי להבין שאין להתחשב כלל באלו הטוענים שתנאי המקום ותנאי הזמן דורשים לילך נגד הדת, או שרוצים להלביש זאת במילים יותר עדינות ואומרים שמצד תנאי הזמן והמקום יש צורך לעשות פשרות בדת, - האמת היא שלא שייך בזה "פשרה", שהרי מדובר בעניין שהוא אמת לאמיתו, ולא שייך שיהיו שתי אמת לאמיתו; או שהדבר הוא אמת, או שאינו אמת, ואם אינו אמת - הרי זה שקר. אם אין זה עניין של דת - אין זו פשרה, אלא עניין שמנגד על דת -

עכשיו - טוענים הם - שונה המצב, אין זה הזמן, אין זה המקום, ואין אלו האנשים כו', וגם פלוני ופלוני היו אומרים שעכשיו צריך להיות באופן אחר -

הנה על זה היא מסירת המודעה, שכללות עניין הגלות לא היה במציאות כלל אם לא היו עושים

14) מכאן ועד סוף שיחה זו - הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר (באידית), ונדפס בלקו"ש ח"ב ע' 619 ואילך. במהדורא זו ניתוספו כמה פרטים מהנחה בלתי מוגה, וגם כמה ציוני מ"מ ע"י המו"ל.

15) עקב יא, יב.

16) ראה ע"ז נד, ב (במשנה).

17) ראה גם תורת מנחם - התוועדויות ח"ג ס"ע 78 ואילך.

18) ראה תניא אגה"ק ביאור לסכ"ז (קמז, רע"א).

19) מאמר חקו"ד ח"ב פי"ב.

13) יומא כא, סע"א. וש"נ.

נסעו לארץ-ישראל²⁴.
 (ב) ואיבעית אימא: שאלו אצל הרבי²⁵ - בהיותו בווינה - למה הוא מקרב²⁶ אפילו יהודים כאלה שעליהם נאמר "מורידין ולא מעלין". והרבי השיב: בשולחן ערוך ישנם ד' חלקים: אורח חיים, יורה דעה, אבן העזר וחושן משפט. על-פי סדר זה הרי חושן משפט הוא החלק האחרון של השולחן ערוך. בחושן משפט גופא ישנם ארבע מאות ועוד עשרים וכמה סימנים²⁷. ופרטי הדינים ד"מורידין ולא מעלין"

שכל יהודי מתפשט סביבו אוויר גן עדן ואוויר גיהנם, ובשעה שבגלל ה"מפני חטאינו" שלא תיקן עדיין, עליו להיות עדיין במצב ד"גלינו מארצנו" גם כפשוטו, ואף-על-פי-כן, קם מעצמו ונוסע לארץ-ישראל - אזי לוקח עמו ל"ארץ אשר עיני ה' אלקיך בה" את אוויר גיהנם, שהרי הוא ברח מהמקום שצריך להיות בו עדיין כדי לתקן חלקו בסיבת החורבן והגלות, ועל-ידי זה מתעכב התיקון וכו'. מילא בשעה שנמצא בחוץ לארץ, הרי גזרו על

הוא יכול לנסוע לארץ-ישראל ולקחת עמו את האוויר של חוץ-לארץ לארץ-ישראל, ולהימצא שם באוויר של חוץ-לארץ

הם בסוף חושן משפט, בסימנים האחרונים. ואם כן, למה להתחיל ללמוד בסדר הפוך, משמאל לימין? - צריכים ללמוד מימין לשמאל, כסדר אצל בני-ישראל²⁸, וכאשר ילמדו את כל הדינים של השולחן ערוך ויקיימו אותם, וישיארו רק דינים הנ"ל, אזי יתיישבו לפסוק דינים אלו.

וכן הוא בנוגע למצות ישוב ארץ-ישראל: ישנם מצוות שלכל הדעות הם מצוות, ובהם גופא ישנם קלות שבקלות, קלות, חמורות, וחמורות שבחמורות. ואם כן, כאשר מניחים את כל המצוות הצדה, ונאחזים ("מ'כאפט זיך אָן") במצות ישוב ארץ-ישראל, אשר, לכל לראש יש פלוגתא אם היא במניין המצוות בכלל²², ושנית, יש פלוגתא אם זוהי מצווה לכל בני-ישראל שכולם חייבים

גושה ועל אוויר²⁰, אבל בארץ-ישראל האוויר טהור, והוא לוקח עמו אוויר גיהנם אל "פלטין של מלך"²¹.

¶ טוענים שישוב ארץ-ישראל הוא מצווה, ואם אינו מצווה, הרי זה הידור מצווה²². הנה יש על זה כמה תשובות.

(א) איתא בתשב"ץ (קטן)²³ - (כ"ק אדמו"ר הפסיק ואמר בבת-שחוק): גם התשב"ץ היה יהודי דתי... - שכאשר רוצים לנסוע לארץ-ישראל, צריכים להבטיח שיוכלו להיזהר היטב במצוות וגם להדר במצוות יותר מאשר בחוץ-לארץ, ורק אז יכולים לנסוע לארץ-ישראל, ואם לאו, אין חסרון בכך שלא ייסע.

וכמו כן מצינו בכמה ספרים²² שמצות ישוב ארץ-ישראל אינה מצווה חיובית עבור כל אחד ואחד מישראל שירדוף לקיים מצווה זו. אם יש בכך סכנה, סכנת הגוף, ועל אחת כמה וכמה סכנת הנפש, לא צריכים לנסוע, ובכך מתרצים את הראשונים שלא

24 ראה תור"ה הוא - כתובות קי, ב.

25 ראה גם תורת מנחם - התוועדויות ח"א ע' 37. וש"נ.

26 ומקיל כ"כ בהמצווה ד"הוכח תוכיח את עמיתך" (קדושים יט, יז), שהרי מקרב יהודים כאלו שיש על מה להוכיחם (מהנחה בלתי מוגה).

27 דייק בלשוננו - מפני החילוק שבין הטור והשו"ע.

28 הנפק"מ בין בני ברית לשאינם בני ברית - שאצל בני מתחילים ללמוד מימין הספר, ומשם ממשיכים הלאה, משא"כ אצל גוים. ובמילא, כאשר יניחו את ד' חלקי השו"ע לפני גוי, להבדיל, אזי יתחיל מהסימנים האחרונים של חושן משפט... (מהנחה בלתי מוגה).

20 גיטין ח, ב. וש"נ.

21 במדב"ר פי"ט, יג. יל"ש עקב רמז תתסז.

22 ראה אנציק' תלמודית ערך א"י ע' רגז ואילך. וש"נ. וראה גם לעיל ע' 124.

23 בסופו - אות תקנט.

שבשעה שנמצאים משך זמן בחושך, אזי חושבים שהחושך הוא אור³³. ולא די בכך - מגיעים למטה יותר, ש"שמים גו' אור לחושך"³⁴; לוקחים עניין של "תורה אור"³⁵, ועל-ידו גופא רוצים לחזק חס ושלוש את החושך כפול ומכופל של הגלות.

אם אכן רוצים לנסוע לארץ-ישראל, הנה הדרך היחידה היא - לתקן את ה"מפני חטאינו". הרי עניין הגלות אינו עניין של עונש לשם עונש חס ושלוש, אלא כמשל³⁶ אב הרחמן שבנו יחידו יקר אצלו ביותר, וכאשר הבן יחיד שלו מתלכלך, אזי רוחץ אותו במים פושרין, או גם ברותחים, כאשר הלכלוך רבק בו ביותר. ועל-ידי הסרת הלכלוך מקרבים את הגאולה הכללית, ובמילא גם את הנסיעה האישית לארץ-ישראל.

וכידוע³⁷ המענה של הצמח צדק שאמר ליהודי ביחידות: "רצונך לנסוע לארץ-ישראל? - עשה כאן ארץ-ישראל!" שיעשה כאן בחוץ-לארץ³⁸ דירה לו יתברך, וכאשר יתלקטו נר אחד ועוד נר, אזי "ראו - באמת - אור גדול", ויגיעו לקיום היעוד "לילה כיום יאיר"³⁹, בגאולה האמיתית והשלימה, במהרה בימינו אמן.

(מהתוועדות י"ג תמוז ה'תשט"ו.
"תורת מנחם" כרך יד עמ' 183-192, בלתי מוגה)

לקיימה, כנ"ל - הנה כאשר מניחים הכול הצדה, ונאחזים רק בעניין זה, הרי זה סימן שמשוהו כאן אינו כשורה ("עפעס איז דאָ ניט גלאַטיק").
ובפרט כאשר רואים שאצל אחרים הרי זה עוד מחליש קיום המצוות - הרי זה סימן שעניין זה בא מהצד השני.

י. הרבי (מהורש"ב) נ"ע אמר²⁹ שהיצר הרע מתלבש לפעמים באיצטלא של משי ("אָ זיידענע זשופיצע"), עד שאי אפשר להכיר אם זה ירא שמים זקן ("אַן אַלטער ירא שמים"), או היצר הרע הזקן³⁰ ("דער אַלטער יצר הרע"). והדרך היחידה להבחין היא מהתוצאות בפועל ממש, שבעניין זה - פועל ממש - אי אפשר לרמות את עצמו.

אם רואים שעל-ידי זה ששומעים לטענותיו נעשים אדוקים יותר ("פרימער") בפועל ממש, מתפללים יותר, לומדים יותר, מונחים פחות בענייני עולם הזה וחושבים יותר ויותר אודות הקב"ה - הרי זו ראייה שכאן מדבר החסיד הזקן ("דער אַלטער חסיד"); אבל כאשר רואים שעל-ידי זה ששומעים לטענותיו הנה בפועל ממש נעשה חלישות בתורה ומצוות - הרי זו ראייה שכאן מדבר היצר הרע, אלא מאי, הוא לבוש באיצטלא של משי - הנה איצטלא זו גזולה היא בידו, כלומר, שמלכד כל העניינים עובר הוא עבירה נוספת, שמנצל עניין של קדושה, ובו גופא רוצה לנגד חס ושלוש.

ח. ישנו פתגם מר' הלל מפאריטש³¹ בלשון הכתוב³² "העם ההולכים בחושך ראו אור גדול",

(29) ראה אגרות-קודש אדמו"ר מוהרי"צ ח"ד ע' סז (נעתק ב"היום יום" כג סיון). מכתב כ"ד אייר שנה זו (אגרות-קודש ח"א ע' קיט). וראה גם תורת מנחם - התוועדות ח"ג ע' 309. וש"נ.

(30) ראה קהלת ד, יג ובפרש"י.

(31) ראה אודותיו בתורת מנחם - התוועדות ח"א ע' 7 הערה 12. וש"נ.

(32) ישע"י ט, א.

(33) סה"ש תש"א ע' 140. תש"ב ע' 81. וראה אגרות-קודש אדמו"ר מוהרי"צ ח"א ע' תפב.

(34) ישע"י ה, כ.

(35) משלי ו, כג.

(36) תניא אגה"ק סכ"ב.

(37) אגרות-קודש אדמו"ר מוהרי"צ ח"א ע' תפה. נתבאר בתורת מנחם - התוועדות ח"ג ס"ע 77 ואילך.

(38) בהמקום שבו העמידה ההשגחה העליונה את כל אחד ואחת מישראל - שזוהי ההוכחה שבמקום זה צריך ללמוד תורה ולקיים מצוות ולעשות דירה לו ית' (מהנחה בלתי מוגה).

(39) תהלים קלט, יב.

הכוח לביטול הגלות

להכריע את הכף

שלושת השבועות מעוררים ומחזקים כל יהודי, שאריכות הגלות אינה צריכה לגרום לייאוש חס־ושלום, אלא אדרבה - להכרה בעלייה העצומה (עלייה למעליותא) שתצמח מהגלות. הכרה זו צריכה להתבטא בפועל בתוספת־חיווק אצל כל אחד ואחד בכל ענייני תורה־ומצוות (אלה המצוות גוי'), ובהוספה שלא על־דרך הרגיל (לעומת הירידה שלא על־דרך הרגיל של שלושת השבועות והגלות הארוכה), מתוך ידיעה שאין מה להתפעל מחושך הגלות, ואדרבה - על־ידי ההוספה בתורה ומצוות, יבטלו לגמרי את הגלות, ויביאו את הגאולה האמיתית והשלמה. והיות שאין איתנו יודע עד מה (בגלות), הדבר היחיד שיודעים הוא - שצריך להיתוסס עניין כלשהו בתורה ומצוות שבינתיים לא נעשה, לכן צריכים להשקיע השתדלות להוסיף בלימוד התורה וקיום המצוות בהידור בכל אופן האפשרי, שמא השתדלות זו תהיה הדבר שיכריע את כף המאזנים לכף זכות ותביא ישועה והצלה לו ולכל העולם כולו (כפסק־דין הרמב"ם הידוע). כולל ובמיוחד - הפעולות ד"פוצו מעיינותיך חוצה", גילוי המעיינות גם במקום שהוא חוץ למקום המעיינות, מקום שעל־פי טבע אין המקום (מצד־עצמו) קשור כלל למעיינות, אף לשם מביאים את המעיינות עצמם באופן של יפוצו; שעל־ידי־זה נהיה אתי מר דא מלכא משיחא.

(משיחת שבת פרשת מטות־מסעי תש"נ. נ. תרגום מספר השיחות תש"נ כרך ב, עמ' 593)

בציפייה לגאולה - שם הוא נמצא!

ידועה תורת הבעל־שם־טוב שבמקום שמחשבתו של אדם שם הוא נמצא, היינו, שעל־ידי המחשבה וההתבוננות בעניין הגאולה, ובפרט על־ידי הציפייה והתשוקה לגאולה - "שם הוא נמצא", ועד שעל־ידי זה ממחרים ומזרזים את הגאולה בפועל ממש באופן ד"אחישה". ומובן שאין זה בסתירה למאמר רז"ל שמש"ח צדקנו בא בהיסח הדעת דווקא - כידוע שיחת בעל הגאולה שאין הכוונה בזה שלא יחשבו ח"ו אודות הגאולה, אלא הפירוש ד"היסח הדעת" הוא ביחס לעניין אחר כו'. בהכרח לומר כן - שהרי עניין התשוקה והציפייה לגאולה אינו עניין שנתחדש לאחרונה, כאמור לעיל שבכל תפילה מבקשים "את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח . . כי לישועתך קיווינו כל היום", וגם בשבת ויום־טוב אומרים "ותחזינה עינינו בשוכך לציון!" וכפסק־דין הרמב"ם (הלכות מלכים רפי"א) "כל מי שאינו מאמין בו או שאינו מחכה לכיאתו כו" - היינו, שישנו פסק־דין מפורש שצריכים לחכות לכיאת המשיח, וזאת - לא בתור עניין של אגדה או מוסר וכיו"ב, כי אם בתור פסק־דין להלכה. ולכן, בהכרח לומר שהפירוש ד"היסח הדעת" הוא ביחס לעניין אחר. ועד כדי כך - שאפילו הקב"ה ממתין ומצפה לגאולה, כמאמר רז"ל (ברכות ג, א) "מה לו לאב שהגלה בניו כו", וכן אמרו חז"ל (שם) ששכינה "מנהמת כיונה ואומרת כו". וכל זה נפעל על־ידי מעשינו ועבודתינו, ובכללות על־ידי הציפייה והתשוקה לגאולה.

(מהתועדות שבת פרשת בלק, י"ד בתמוז תשמ"ג. התועדות תשמ"ג כרך ד, עמ' 1783 - בלתי מוגה)

הרב שטיינמץ מבקש שידוכים חב"דיים

לקראת החתונה הראשונה מודיע הרבי על 'סדר חדש', שבעקבותיו אינו יוצא עוד לערוך חופה וקידושין • אך הרבי מבטיח: היעדרותו מהחתונה היא רק בגופו • על רשמים מנפלאות השליחות אצל ילידי מילנו, ועל 'פיצוי' בהתועדות כעבור שנתיים של שליחות • רשימה שנייה

השלימות... כתחינת עברו."

הרבי יהיה נוכח...

הרה"ח ר' משה לאזאר נ"י השתדך עם בתו של הרב צבי מאיר שטיינמץ. לפני חתונתם, בחורף תש"כ, כתב לו הרבי את המילים האלה:

סידור קידושין תלוי ושייך לצד הכלה תי' ובמילא אל יתערב יותר בזה, ופשיטא ופשיטא שילך על החתונה והחופה וכו' בשמחה אמתית ותהא בש[עה] ט[ובה] ומצ[לחת].

ומעשה שהיה כך היה:

כשנכנסו בני המשפחה עם החתן והכלה ל'ליחידות', כדי להזמין את הרבי לסדר את הקידושין, כפי שהיה מקובל עד אז, הגיב הרבי (תוכן הדברים):

אחרי יו"ד שבט השנה התחיל 'סדר חדש', ועכשיו אינני הולך לסדר קידושין... [השווה ליחידות הרה"ח ר' שבתאי ש' אלפרין (מברזיל), פורסמה בגיליון 'כפר חב"ד' מס' 792

"הייתי משתדל להשיא בנותיי תחיינה לאחדים מעושי דברו של כ"ק", פונה הרב שטיינמץ אל הרבי באחת הפתקאות. במכתב אחר בנושא הוא כותב:

"חמישה עשר במנחם אב

"אל כבוד קדושת אדמו"ר שליט"א

"מכיוון שהיום הוא מהימים הטובים שהיו להם לישראל, שבהן בנות ישראל וכו' ו'הימים' נזכרים ונעשים בכל זמן, אמרתי להודיע לכ"ק אדמו"ר מענינא דיומא ולשאול בעצתו בדברי הנכבדות לבתי .. בדרך כלל אבקש מאת כ"ק להדריכני בעניין ההשתדלות בעניין זה ולאורו אסע ואלך".

ושוב בהזדמנות אחרת:

"בעניין נכבדות לבתי .. תחי' עדיין לא נמצא דבר נאה ומתקבל. אינני יודע אם זה מהנימוס להזכיר ולפרש בשמות בעניינים אלו, אבל מכיוון שכ"ק קאב את בניו ירצה הלא אוכל לפרש... אני מספר את הפרטים האלה להראות, כי אמנם עז חפצי להדבק בזרע[ע] קודש[ע] התמימים שיחיו ויעזור השם יתברך שתסתייעא מילתא בזיווג נכון על צד

וכידוע לכל ותו לא מידי
ופשיטא ופשיטא - שאין כל מקום לחשדני
שרצוני לשלול ח[ס] ו[שלום], או אפילו למעט ח"ו
- השתתפות הורים בחתונת יו[צאי] ח[לציהם] שי.
עוד כותב הרבי:

נוסף על הענין - שהשתתפות וההשתדלות
הנ"ל יסודתה בתו[רתינו] הק[דושה] תורת חיים.
והמדובר בח[תן] וכ[לה] - בעלי מדות ומעלות
נעלות ביותר מקור לנחת רב בכל הפרטים. וישתדלו
- הוא וזוג[תן] שתליט"א - בכהנ"ל מתוך שמחה
ובריאות טובה וטוב לבב באמת, ותהא החתונה
בש[עה] ט[ובה] ומוצ[א] לחת[ת] בג[שמיות] ור[וחניות].
כנראה בהקשר של שמחת החתונה שהתקיימה
בכ"ב אדר, הנה בהתוועדות פורים תש"כ ('שיחות
קודש' תש"כ עמ' 238) נשמע הרבי שואל לפתע:

שמא נמצא כאן שטיינמין?
כשניגש הורה לו:

שמא תאמר 'לחיים' 'עוד דלא ידעי'. לאחר-מכן
תפעל את כל הדברים הטובים. לחיים ולברכה.
ושוב שאל הרבי:
היכן נמצא לאזאר, שיקח גם הוא כוס מלאה.

ההתוועדות נמשכת והרבי ממתין...

בחודש מרחשוון תשכ"א נסעו בני הזוג לאזאר
לשליחות באיטליה. לפני נסיעתם הורה הרבי
(הוראה שניתנה גם לשלוחים נוספים בשעתו),
שיכולים הם לבקר בני-יורק אחת לשנתיים ולא
יותר (מלבד אירועים מיוחדים). ואכן, כעבור
שנתיים, בליל ערב ראש-השנה תשכ"ג, הגיע הרב
לאזאר לניו-יורק. השעה היתה מאוחרת, ויחד
עם חותנו הרב צבי מאיר שטיינמין, שבא לקבלו
בשרה-התעופה מיהרו ל-770 - כדי להספיק
לפחות חלק מההתוועדות.

הרבי היה מעודכן, ובסרט ההקלטה של
ההתוועדות ניתן לשמוע את קולו של הרבי השואל
(לאחר השיחה החמישית - 'שיחות קודש' תשכ"ב
עמ' 700. 'תורת מנחם' כרך לד עמ' 321):

עמ' 24, שם גם השתמש הרבי בביטוי 'סדר
חדש'.

אימו של הרב לאזאר ניסתה לשכנע את הרבי
וציינה את התמסרותו הגדולה של בנה בהפצת
המעיינות כו', ואולי הרבי ישתדל בכל זאת לערוך
את החופה. על כך ענה הרבי:

בגופי לא אהיה שם. אולם אני אהיה נוכח שם
("אבער איך וועל זיין דאָרט")...
[בסגנון זהה התבטא הרבי לפני חתן נוסף (הר'
טוויל) בשנת תשכ"א (ראה 'כפר חב"ד' גליון 764
עמ' 83)].

אגב, השיחה עם מרת לאזאר ע"ה התנהלה
בשפה הגרמנית, להיותה יוצאת וינה. ואף הרבי
ענה לה באותה שפה.

באותה תקופה עמד להינשא גם הרה"ת ר'
יצחק שי' שפרינגר (כיום משפיע בתומכי תמימים
המרכזית בניו-יורק). בעקבות הודעת הרבי על אי
סידור חופה-יודישין הודיע לכלתו כי הוא מבטל
את השידוך. הוא טען: אם אבא [=הרבי] אינו רוצה
לבוא לחתונה, למה לי חתונה וכו'. כשהודיעו זאת
לרבי, ניאות הרבי והודיע שהוא יצא לסדר את
הקידושין.

בעקבות ידיעה זו ניסה גם החתן הרב לאזאר
את מזלו וכתב לרבי שמא ואולי כו', אך הרבי עמד
על-כך וכתב לו את המענה האמור.

"בעלי מדות נעלות ומקור לנחת רב"

הנה מענה נוסף שנכתב ככל הנראה לאבי
הכלה:

לאחר בקשת שליחתו - רבות נפלאתי על כל
השק[לא] וט[ריא] בהנ"ל.

והרי ברור אמרתי - בעת שנוכחו כולם הח[תן]
וכ[לה] וכל המחוננים שליט"א שסידור קידושין
אינו מעניני ומעשה רב - החתונה שהיתה לפני איזה
שבועות. וקודם שביררו הנ"ל הדפיסו בההזמנות
"שתה" החופה בחצר כו" ואח[ר] כ[ך] כשנודע להם
הנ"ל - היתה בש[עה] ט[ובה] ומוצ[א] לחת[ת] במק[ום]
א[חר] ובסידור קידושין ע[ל] ל[י] [די] מומחה וכו'.

האם שטיינמען נמצא פה?.. לא!.. גם לאזאר לא נמצא פה!?

...האם יודעים מזה קרה להם?

לאחר השיחה השישית (שם עמ' 701; תו"מ עמ' 324) שוב נשמע הרבי שואל: גם עכשיו הוא עוד לא נמצא!?

וסיפר הרב לאזאר, שהם הגיעו ל-770 ממש בסיום ההתוועדות, ומיד אמרו 'לחיים', והרבי אמר לכבודם עוד שיחה קצרה, טרם סיום ההתוועדות. [וראה 'בטאון חב"ד' תשרי-כסלו תשכ"ד גליון מס' 24(5) עמ' 22].

מים חיים בלב השממה

כנראה שהמענה דלהלן נכתב בקשר להגעתם של בני הזוג לאזאר לחצר הרבי באחת השנים (אולי בתשכ"ג):

באם יסדר הענינים שם כדבעי, וכמדומה שלא ב[י]קר כאן יותר משנתים, ורופא ילדים יסכים על הנסיעה וכו' - תהא בש[נה] ט[ובא] ומוצ[ח]ת[ח].

בהתוועדות י"ב תמוז תשכ"א ('תורת מנחם' כרך לא עמ' 136 הערה 203) הורה הרבי שכל השייכים למחנה-קיץ 'גן ישראל' - ההנהלה המדריכים והילדים - יאמרו לחיים, וינגנו ניגון. בין השאר פנה הרבי לרב צבי שטיינמץ שיקח משקה עבור מחנה 'גן ישראל' במילאנו (איטליה).

במשך השנים תמך הרב שטיינמץ בחתנו ובתו, ויוצאי-חלציהם ולא נמנע מלדווח לרבי בפרטיות, על הישגיהם ב'שליחות'.

תקופות מסויימות שהה במילאנו ולאחר-מכן שיגר לקודש פנימה רשמיו המפורטים.

כך למשל הוא פותח דו"ח שנועד לסכם את ביקורו בחג-הפסח תשל"ט במילנו:

"הנה הגם שבלי-ספק מצב העניינים במילאנו גלוי וידוע לפני, מכל-מקום לא אמנע טוב מבעליו מלספר בקצרה על אירועים והתרשמויות אחדים בחלקה טובה זו, אשר חצב כ"ק אדמו"ר שליט"א בתוך הררי ישימון, ויעזקה ויסקלה ויטע בה נטעי נאמנים, ומקורות מים חיים חצב בה להרות נפשות שוקקות לדבר ה' בלב השממה...".

אחרי דיווח מפורט על 'כינוס תורה' שנערך ביום ב' דחול-המועד-פסח הוא מסכם:

"היתה חוויה מעודדת להיווכח כי כל הבחורים הנ"ל ילידי מילנו וחניכי שלוחי כ"ק אד"ש, ידם רב להם בפלפולא דאורייתא".

בהמשך הדו"ח הוא חושף ומגלה לפני הרבי, איך נוכח כי דווקא בשליחות מתעלים השלוחים "שוקדים תורה לק"ל יתברך על דלתות התורה מתוך עיון כהלכה".

בשנת תשכ"ד התקיימו נישואי בנותיו הנוספות של הרב שטיינמץ עם התמימים, הרה"ת חיים שי"יפה, והרה"ת ישכר דוב הלוי שי" טויבער.

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'

ישירות הביתה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840.

כמו-כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 072-2770130

"דע מה למעלה ממך"

הסתכל בשלושה דברים ואין אתה בא לידי עבירה. דע מה למעלה ממך, עין רואה ואוזן שומעת, וכל מעשיך בספר נכתבים (פרק ב משנה א)

ביאור כ"ק אדמו"ר:

יש הטוענים: מי אני ומה אני, ומה נוגעת עבודתי וכו'.

על זה יש מאמר הבעל-שם-טוב, הרב המגיד ואדמו"ר הזקן, בפירוש המשנה "דע מה למעלה ממך" - שכל העניינים שלמעלה הם "ממך". וכמו-כן יש פירוש הבעל שם טוב על הפסוק "הוי' צילך", שכפי שיהודי עושה למטה, כך נעשה כביכול למעלה, מכיוון ש"הוי' צילך", בדוגמת צל האדם, שנעשה בצל כמו שהוא באדם.

והחילוק בין שני פתגמים הנ"ל:

ידוע ש"שכר מצווה מצווה", היינו, שאמיתית עניין השכר הוא לא גן-העדן ולא העולם הבא, שהרי עניינם אינו אלא בחינת הגילויים, ואמיתית השכר הוא עצמותו יתברך.

ובנדרון דידן: "דע מה למעלה ממך" - הוא בבחינת הגילויים, ו"הוי' צלך" - הוא בבחינת העצמות.

והעניין בזה - שלא מספיק עניין הגילויים, שכן בעניין האורות יש שינוי מצד המקבלים, ויש בהם חילוק בין מעלה ומטה, ולכן יכול היצר הרע לטעון שלפי מעמדו ומצבו אין לו שייכות לעניין הגילויים; אולם מצד "הוי' (צילך)", שם העצם, הרי "אני הוי' לא שנית", שנמצא בכל מקום בשווה, ומתמסר ("ער גיט זיך אָוועק") לכל אחד מישראל, כי אף ש"לית מחשבה תפיסא ביה", הנה על-ידי קבלת עול יכולים לקחת את עצמותו ("איים אַליין").

הכוח לקבלת-עול בא מהעצמות, ועל-ידי קבלת-עול לוקחים את העצמות.

(תורת מנחם - התוועדויות תשט"ז חלק ג' (ז) עמ' 216)

...וזהו ביאור באותיות השכל בתורת הרב המגיד (שהוא המקשר והמוצע בין הבעל-שם-טוב ואדמו"ר הזקן . . . ולאחרי זה נהיה גם תורת אדמו"ר הזקן במאמר חז"ל "דע מה למעלה ממך" - "דע" ש"מה שלמעלה" תלוי "ממך" ובך:

מכיוון שלכל יהודי ישנה בחינת יחידה המתאחדת עם ניצוץ "בורא", והיא תמיד בשלימות, ועד שפועלת ומקיפה את כל כוחותיו, כולל כוח עשייה הגשמית - אם כן מובן (ובאופן של ידיעה, "דע", נוסף על ההבנה בשכל (חכמה ובינה)) מדוע "מה שלמעלה" (אצל הבורא) זהו "ממך", כיוון שכל הפעולות הן "ממך" (אפילו פעולה בעשייה הגשמית) הכול נובע מבחינת יחידה, המאוחדת עם ניצוץ בורא.

ועל-פי זה מובנת יכולתו של יהודי לפעול גילוי בחינת יחיד שלמעלה (עצמותו יתברך) בכל העולם על-ידי גילוי בחינת יחידה שבנפשו, שהרי אם פעולה גשמית (ואפילו דבר קטן) של יהודי בעולם הזה למטה - פועלת למעלה (כיוון שכל פרט ופעולה של יהודי נובעת מבחינת יחידה שבנפשו), על אחת כמה וכמה שעצם גילוי בחינת יחידה שבנפשו, שזה גופא הוא גילוי "ניצוץ בורא" (המתאחד עם הניצוץ נברא, בחינת יחידה) - פועל גילוי בחינת יחידה שלמעלה, בעולם הזה הגשמי.

(תורת מנחם - התוועדויות' תשמ"ז חלק א' עמ' 116)

פרשת מטות-מסעי

פרשיות מטות-מסעי

מטות - רומז לתקיפות והנחישות, כמטה שהוא קשה וחזק.
מסעי - רומז לכללות עבודת האדם במשך ימי חייו, שצריכה להיות באופן של 'מסע' מתמיד, מחיל אל חיל.
מטות-מסעי - רק תקיפות ואי-רתיעה, לא להתבייש מפני המלעיגים למיניהם, מאפשרת עלייה תמידית.
זו.

(מהתועדות שבת-קודש פרשת מטות"מ תשמ"ב. התועדות תשמ"ב כרך ד, עמ' 1908)

יזכר משה אל ראשי המטות (ל,ב)

ההכרעה במה לנדור ובמה טוב שלא לנדור חייבת לבוא דווקא מנשיא - "ראשי המטות". הנודר נדר ומפריש את עצמו מדבר מסויים עושה כן בגלל חששו שההתעסקות באותו דבר עלולה להורידו מדרגתו. ומכיוון שעניין זה אינו שווה לכל נפש, אלא הוא תלוי במצבו האישי המדוייק של כל יחיד ויחיד, מובן שההחלטה הסופית צריכה לבוא מנשיא; רק הוא בכוחו לקבוע בכירור אם עבודה זו מתאימה לאדם מסויים זה, אם לאו.

(ליקוטי שיחות, כרך ב, עמ' 693)

איש כי ידור נדר לה' (ל,ג)

האומר פירות אלו עליי קרבן... הרי אלו אסורין עליו, מפני שאפשר שיידור אדם קרבן ויעשה בהמה שהיתה חול קורבן ותאסר. אבל האומר פירות אלו עליי... כבשר חזיר... אין כאן נדר, שאי אפשר שיעשה דבר שאינו בשר חזיר כבשר חזיר (רמב"ם הלכות נדרים פ"א)

האומר פירות אלו עליי קרבן מעלה את הפירות לשורשם, שהוא נעלה יותר משורש האדם (לפי הכלל ש"כל הגבוה יותר יורד למטה יותר"), ולכן הם נחשבים כקודשים לגביו. אבל האומר פירות אלו עליי כבשר חזיר אין כאן נדר, שכן אין בידו הכוח להורידם מהיתר לאיסור.

(אורייתורה במדבר עמ' א'שכו)

כל הורג נפש וכל נוגע בחלל תתחטאו (לא,ט)

הכלי מטמא אדם בחיבורי המות כאילו נוגע במת עצמו (רש"י)

אף בנוגע לטהרה וקדושה כך: מי שדבק בתלמידים-חכמים "מעלה עליו הכתוב כאילו נדבק בשכינה

ממש" (כתובות קיא). ומרובה מידה טובה ממידת פורענות, שכן אין אדם מיטמא מהמת אלא בנגיעה ישירה (דהיינו נגיעה בחרב ("חיבורי המת") ולא "נגיעה" באמצעות חץ); ואילו בצד הקדושה די גם ברבקות "רחוקה" בתלמיד-חכמים, כמאמר רז"ל (כתובות שם) "כל המשיא בתו לתלמיד-חכם והעושה פרקמטיא לתלמיד-חכם והמהנה תלמיד-חכם מנכסיו כאילו מירבק בשכינה".

(ליקוטי שיחות כרך כח, עמ' 200)

ומקנה רב היה לבני ראובן ולבני גד (לבא)

מובא בספרים ששבטים אלו חיבבו את המן ולא אכלו מאכלים אחרים, ובגלל שלא שחטו את צאנם היה להם מקנה רב. הן חיבת המן הן העדפת עבר הירדן נבעו מאותה נקודה - שאיפת בני ראובן ובני גד להתרחק מהעולם. המן היה לחם מן השמים ולא תוצר של חרישה וזריעה; גם עבר הירדן היה "מקום מקנה", מנותק משאון העיר ומענייני המעשה.

(ליקוטי שיחות, כרך ט, עמ' 18)

פרשת מסעי

אף פרשת מסעי נקראת לעולם בימי בין-המצרים. חושך הגלות אינו אלא הכנה והקדמה לאור הגאולה, וגם המשמעות הפנימית של מסעות בני-ישראל היא - מסע הדרות מגלות לגאולה; מהמדבר שהוא סמל הגלות, ל"ירדן יריחו", רמז למשיח שעליו נאמר (ישעיהו יא), "והירחו ביראת ה'".

(מהתוועדות שבת קודש פרשת מסעי תשד"מ. התוועדויות תשד"מ כרך ד, עמ' 2273)

* * *

ההוראה משם הפרשה, מסעי, בעבודת ה': כל יהודי, מקטן ועד גדול, חייב 'לנסוע' ולהתעלות תמיד בעבודתו מחיל אל חיל; הקטן מסוגל לכך והגדול חייב בכך. 'מסעי' בלשון רבים רומז לעליית הנפש והגוף, שכן על האדם לחנך ולזכך גם את גופו הגשמי.

וכפי שמסופר על הרבי הרש"ב, שפעם אחת שאלו אותו בעניין הנהגה מסוימת שלו, מה מקור הנהגה, וענה שאינו זוכר כעת את המקור, אך בטוח הוא שיש לזה מקור, שכן הוא חנך ולימד את גופו לעשות את מה שצריכים לעשות אך ורק על-פי השולחן-ערוך.

(משיחות שבת קודש פרשת מטות מסעי תשל"ב ושבת קודש פרשת מסעי תשד"מ. התוועדויות תשד"מ כרך ד, עמ' 2275)

ושפטו העדה... והצילו העדה... והשיבו את העדה אל עיר מקלטו (לה, כד-כה)

העולם נברא על-ידי שיתוף מידת הדין עם מידת הרחמים (ב"ר פי"ב). דהיינו, על-ידי חסד (רחמים), גבורה (דין) ותפארת (שהיא שיתוף ומיזוג של דין ורחמים). ואף כאן, כשיש צורך בתיקון ובכניין ה'עולם קטן" שנאבד על-ידי המכה נפש בשגגה, צריכים את שלושת אלה, חסד, גבורה, תפארת. "ושפטו" - גבורה, "והצילו" - חסד, "והשיבו" - תפארת. מידת התפארת קובעת שאמנם נעשה כאן חטא (גבורה), אבל ניתן לכפר עליו באמצעות גלות (חסד).

(ליקוטי שיחות, כרך ד, עמ' 1332)

הלכות ומנהגי חב"ד

הפטרה: "שמעו... אלוֹקֵיךָ יהודה. אם תשוב... ובו יתהללו" (ירמיה ב, ד-כח; ד, א-ב).²
המולד³: יום רביעי, בשעה 9:19 בבוקר, ו-5 חלקים.

מברכים החודש: "ראש חודש מנחם-אב ביום

ולטענה א - "אמירת העולה... לא חשיב הפסק, כי הוא שייך לקריאת הסיום (ראה שו"ע אדמוה"י סי' קסז ס"ט), שם איתא, ששיחה בדברים שהם מענייני הדבר שמברך עליו, כגון "הביאו מלח" בין 'המוציא' לאכילה, כדיעבד אינה חשובה הפסק. ו"מותר לכתחילה אם אי-אפשר בעניין אחר". ואכן, ע"פ דברי הרבי ב'התועודיות' תשמ"ז ח"ב עמ' 254 הערה 31 - מוגה - "שאמירת הברכה קאי גם על העניין ד'חזק", עיי"ש, הרי זה ממש כמו שכתב הרבי במכתבו שבספר המנהגים ס"ע 105 בעניין מנהגנו באמירת היהירצון על התפוח בר"ה בין הברכה לאכילה: "וכיון דא"א בעניין אחר, הווי כדיעבד". וע' גם בשו"ת יביע אומר ח"א חאו"ח סי' ט.

אלא שב'רשימות' שם הסביר כ"ק אדמו"ר מהורי"צ את הטעם לאמירה זו "כדי לכלול עצמו עם המאמינים הפשוטים" [ואגב, מכאן מובן שאומר זאת עם כל הציבור, ולא עם הקורא] - "צריך להיות לשון כזה בב"ה, להתחיל ספר חדש" [לע"מ מצאתי ב"ם של שלמה' (המהרש"ל מוזכר בסוף 'רשימה' זו) ב"ק פ"ז סי' מו, ב'דין הסיום' אודות סיום מסכת: "השלמת הספר - אין לך מצווה גדולה מזו, ובפרט היכא שבדעתו להתחיל אה"כ ספר אחר". ולכאורה הכוונה שהעיקר הוא האיחול 'ונתחזק' דהיינו התחלת הספר החדש, ולא 'חזוק', ולכן גם העולה אומר, לכלול עצמו עם כולם]. ושאלו הרבי: "אם כן 'ש'חזק' עיקרו התחלת ספר חדש, ספר אחר, הרי יש בזה חשש הפסק כי אינו שייך להקריאה?", ונענה: "כל התורה... מילה אחת ארוכה" (דהיינו גם הספר החדש שייך להקריאה). וראה בנושא בס' חקרי מנהגים ח"א עמ' קכו.

2) ספר-המנהגים עמ' 33. לוח כולל-חב"ד.
3) מכריזים את הזמן ככתוב בלוחות, כנדפס בראש לוח 'היום יום' וכפי שנהגו בבית חיינו, ללא תיקון על-פי 'שעון קיץ' או על-פי האופק וכי' (בארה"ק השעון מאחר בכ"ד 21 דקות ובניו-יורק בכ"ד 4 דקות מ'השעה האמיתית").

מנהגנו בקריאת שמו"ת לומר בסיומה את שתי ההפטרות ("דברי ירמיהו" לפרשת מטות, ו"שמעו" לפרשת מסעי). למנהג רבותינו, אומרים ביום שישו לאחר קריאת שמו"ת את ההפטרה "דברי ירמיהו", ובשבת-קודש לפני תפילת שחרית, לאחר קריאת ה'שביעי' (פעם נוספת), את ההפטרה "שמעו".

שבת-קודש פרשת מטות-מסעי

כ"ו בתמוז - מברכים החודש מנחם-אב

השכם בבוקר - אמירת תהילים בציבור. אחר-כך לומדים כשעה מאמר חסידות שיהיה מובן לכולם, ואחר-כך - התפילה.
גם העולה לתורה אומר "חזק, חזק ונתחזק".¹

1) מקור אמירה זו ונוסחה הוא בלבוש סי' תרס"ט [ע"פ הפסוק בשמואל-ב י"ב. ואף ששם הו' ד"ונתחזק" היא בפתח, רגילים לאומרו בצירי]. ואומר זאת עם הציבור "בין הקריאה והברכה" ('רשימות' חוברת קנה עמ' 6, היום יום ח"י טבת, ס' המנהגים עמ' 31), ודלא כהדעות שהעולה לתורה אינו אומר 'חזק': א. משום הפסק. ב. מפני שאמירת 'חזק' היא העולה לתורה, ולא שייך שהוא יאמר לעצמו (כפי שפשוט לקצת-השולחן סי' פד סי"ג, ובבדי-השולחן ס"ק כב, ומביא זאת גם מס' שולחן הקריאה, וכ"כ בס' פסקי תשובות סו"ס קלט בשם שו"ת: שבט-הלוי (ז, רב) באר"משה (ג, כח) ומשנה הלכות (ז, כב. תיח), אלא שמשנה הלכות מביא שאין לגעור בעולים שאומרים זאת בעצמם).

באג"ק ח"ד עמ' יד השיב הרבי לשתי הטענות: לטענה ב - גם הוא (העולה לתורה) אומר, כי נוסחא שלנו היא 'ונתחזק', דהיינו שבינינו לנוסח שאומרים רק לעולה ג"פ 'חזק' (א"ר סי' תרס"ט, מאור ושמש ס"פ ויחי, ליקוטי חבר בן חיים ח"א דף כט בשם החתם-סופר, ערוך-השולחן סי' קלט סו"ס טו), שלפי נוסח זה אין שייך כלל שיאמר העולה, הרי שלפי הנוסח שלנו מברכים גם את הקהל, וא"כ יש מקום שגם העולה יאמרנו.

הרביעי". אין אומרים 'אב הרחמים'.
אחר התפילה - התוועדות בבית-הכנסת, כנהוג;
ובפרט שהיא 'שבת חזק'⁴.
פרקי אבות - פרק ב'⁵.

יום רביעי

א' במנחם-אב, ראש-חודש

יום ראשון

כ"ז בתמוז

מנהגי ראש-חודש [רבים ממנהגי ערב-ראש-חודש וראש-חודש ומקורותיהם, רוכזו בגליונות קודמים].

לפני תפילת ערבית טופחים על השולחן כדי להזכיר לקהל לומר 'יעלה ויבוא'.

שחרית: יעלה ויבוא. חצי הלל. "ואברהם זקן... נפש כל חי, אמן" ג' פעמים. קדיש תתקבל. שיר-שלישום, הושיענו, ברכי נפשי, קדיש יתום. קריאת התורה דראש-חודש. חצי קדיש. אשרי, ובא לציון יהללו. חליצת תפילין דרש"י. הנחת תפילין דר"ת, ג' פרשיות דק"ש, קדש, והיה כי יביאך, שש זכירות, חליצת תפילין דר"ת. הש"ן אומר בקול איזה מזמור, חצי קדיש. מוסף.

"בית הבחירה":

בימי 'בין המצרים' גופא, יש להוסיף ב'משפט' (לימוד התורה, לכל לראש - בהלכה למעשה מדיני ימים אלול¹², וכן ובכל יום, ועל-אחת-כמה-זוכמה בשבתות, שעניינן 'הקדמת רפואה'¹³ במיוחד בענייני התורה העוסקים בגאולה¹⁴ ובבניין בית-המקדש, ולכל לראש - הפרקים בספר יחזקאל מ-מג המדברים בעניין בית-המקדש השלישי, משנה - מסכתות מידות

בשיעור חומש היומי דשיעורי חת"ת, מסיימים כנדפס: "כאשר דיבר לכם" (א,יא)⁶.

יום שלישי

כ"ט בתמוז, ערב ראש-חודש

היום אומרים את שיעורי התהלים לשני הימים: כט - ל בחודש⁷.

ביום זה יש להוסיף במיוחד בתורה, תפילה וצדקה⁸, והצדקה - הוצאת שתי סעודות, ומה טוב - שלוש סעודות. מי שלא הספיק להחליט על-דבר קיום הוראה זו ושל לימוד ענייני 'בית הבחירה' לפני בין-המצרים, עליו להחליט זאת בהקדם, ויפה שעה אחת קודם⁹. ומובן אשר אלה שלא עשו בפועל ככל הפעולות דלעיל בזמנן - כדאי להשלימן גם לאחר מכן¹⁰. "מובן בפשטות, שכל הנ"ל שייך גם לנשי

(4) ספר-השיחות תש"נ ח"א עמ' 233.

(5) בחו"ל - פרק א.

(6) כך נהגו בקרה"ת בלובאוויטש, בסיום קריאת הכהן בש"פ דברים. בלוח כולל-חב"ד ואף בס' המנהגים (ס"ע 31) מובא שנוהגים לסיים פסוק אחד לפני שני, כדי שלא להתחיל בפסוק 'איכה' (כמ"ש באשל אברהם הרה"צ מבוטשאטש סי' קלח. ובליקוטי מהרי"ח ח"ג נב,א כתב שנוהגין כן אף במקומות שאין מנגנין הפסוק בניגון איכה. אך לכאורה, ע"פ הפשט, וכן ע"פ המדרש - איכ"ר רפ"א, פסוק זה אינו תוכחה). וראה בזכרונות הבעל-קורא בבית-חינו, הרה"ח ר"מ סוסטרמאן ע"ה ("למען יידעו... בניס יוולדו", ארה"ק תשנ"ז, עמ' 138), המספר שהוא שהנהיג זאת וכיצד הפסיק לנהוג כך [ואינו מזכיר את הרבי בנדון].

(7) ספר המנהגים עמ' 19.

(8) יתר על הנהוג בכל ערב-ראש-חודש (המנהג, ב'התוועדויות' תשמ"ו ח"ג ס"ע 593).

(9) 'על-פי פסק-דין שו"ע או"ח סי' תקע"א ס"ג".

(10) מתוך: פתח-דבר להלכות בית-הבחירה להרמב"ם עם חידושים וביאורים של הרבי (הוצאת קה"ת, מוצש"ק מברכים

מנ"א, תשמ"ו, ברוקלין נ.י).

(11) לקוטי-שיחות כרך כד עמ' 266 (ההדגשה שלי). ולהעיר שנשים חייבות לסייע במצות בניין ביהמ"ק (הל' בית-הבחירה פ"א ה"ב), ושהערה זו שייכת להוספות שהורה הרבי בכל העניינים מי"ז בתמוז ואילך.

(12) "לדעת את המעשה אשר יעשון, כל זמן שמישיח צדקנו עדיין לא בא" - עפ"י 'התוועדויות' תשמ"ח ח"ד עמ' 78, 91 (מוגה), 108.

בלקוטי-שיחות כרך כד עמ' 265 מזכיר גם את לימוד ספר זוהר, והסברתו בתורת החסידות. כן מזכיר שם אודות הוספה גם בקו התפילה - בעבודתה באיכות, וכן באמירת תהילים, עכ"פ מזמור אחד נוסף בכל יום. ומעורר ע"ז גם בכרך כח עמ' 286 הע' 60, וש"נ.

(13) ספר-השיחות תש"נ ח"ב עמ' 578.

(14) ספר-השיחות תשמ"ט ח"ב עמ' 606.

הברית: המוהל, הסנדק, והוריי-הבן, מותרים ללבוש לבנים ובגדי שבת.

ואסור לרחוץ כל גופו לתענוג אפילו בצונן, ולרפואה ולצורך מצווה [וכן המצטער מפני החום והזיעה]²⁴ - מותר. הטובל בכל ערב שבת²⁵ מותר לטבול ולרחוץ ראשו, פניו, ידיו ורגליו²⁶ לשבת. אסור לאכול בשר ולשתות יין (מלבד בשבת ובסעודת-מצווה).

אין נכנסים לדירה חדשה בתשעת הימים. פעם ענה הרבי: טוב לרחות לאחר ט"ו באב²⁷, ופעם אחרת הורה: "באם אפשר... בחודש אלול הוא חודש הרחמים"²⁸.

עצת הרבי ברבר טיפול רפואי: באם אפשר - יש לרחותו לאחר יום התשיעי באב. וכל עכבה לטובה. ובאם הרופא ידחק בדווקא את השעה, יש לעשות זאת קודם שבת חזון²⁹.

סיומים³⁰:

"המנהג לערוך 'סיומים'³¹ למסכתות הש"ס בכל

בחולצות ומכנסיים, שמלות וחצאיות, אך לא בלבנים וגרביים. [מי שלא הספיק: יניח לזמן-מה על הרצפה להוריד הבגד מנקיונו, ואח"כ רשאי ללבוש. כן ניתן ללבוש בש"ק בתנאי שיהנה מזה בש"ק עצמה, אחד בלילה ואחד בבוקר ואחד בצהרים וכדומה].

24) כגון מן הריח, או שנדבקים הבגדים, וכל-שכן גירוד וכדומה. שו"ת אגרות-משה אה"ע ח"ד סי' פ' אות ד, נטעי-גבריאלי הל' בין-המצרים ח"א פמ"ב ס"ד. וראה גשר-החיים ח"א ס"ע רכ, המתיר בזה באבילות זיחיד אפילו בסבון ובמים חמים (וע' נטעי-גבריאלי הל' אבילות ח"א פרק קה ס"ג). מאידך בכף-החיים סי' תקנ"ד סוף ס"ק מו כתב בעניינו, שאם יכול להעביר זאת בצונן לא ירחץ בחמין. 25) וכן הטובל בכל יום, לעניין הטבילה בלבד. ראה לוח 'דבר-בעתו'.

26) ולמעשה רוחצים כל הגוף, במים חמים ובסבון. וכן הורה הרה"ג והמשפיע ר' חיים-שאוול ברוק ע"ה. (וצ"ע מהמובא בלקוטי-ספרים להרב פרלוב ע"ה מהדורה ראשונה עמ' קכב).

וראה בכ"ז בס' 'מנהג ישראל תורה' סי' תקנ"א ס"ק יא.

27) אגרות-קודש כרך ט עמ' רכח.

28) שם, כרך יט עמ' שצ.

29) שם, עמ' שעו.

30) עיקר הדברים - מוגה, מסה"ש תנש"א ח"ב עמ' 708 (ועיי"ש עמ' 733), ומסה"ש תשמ"ח ח"ב עמ' 564, ומשיחות-קודש תשמ"מ עמ' 672 - שיחת ש"פ מטות ומסעי תשמ"מ, בלתי מוגה. ושולבו הוראות מכ"מ כמצויין בהערות.

31) אף שיש דעות שניתן לעשות סיום על פרק, או על מסכת

ותמיד¹⁵ והלכות בית-הבכירה¹⁶ (להרמב"ם) ו'צדקה' יותר מהנתינה הרגילה לפני התפילה¹⁷ [ותוספת מיוחדת בכל מעבר מתקופה לתקופה בימים אלו גופא: עד ראש-חודש מנחם-אב, מראש-חודש מנחם-אב¹⁸, השבוע שחל בו תשעה באב, ערב תשעה באב, ותשעה באב]¹⁹. וגם בשבתות - באופן המותר על-ידי אכילה ושתייה וכיו"ב, בנוסף על נתינת הצדקה בערב שבת קודש כנהוג בהוספה עבור השבת²⁰.

מובן, שההוספה בתורה בעניין שהזמן-גרמא, צריכה להיות גם אצל הילדים (והילדות) הנמצאים במחנות הקיץ²¹.

"תשעת הימים"²²:

משנכנס אב ממעטין בשמחה ובמשא ומתן של שמחה. ואסור לקנות בגדים ומנעלים חדשים או לתת לאומן לעשות לו, ואפילו אין משתמשים בהם עד לאחר תשעה באב. ואסור לכבס בגדים (חוץ מבגדי קטנים) אפילו להניחם לאחר תשעה באב. וכתונת לשבת מותר לכבס רק על-ידי גוי, ואסור ללבוש בגדים מכובסים שלא לכבש עדיין (אלא לכבוד שבת-קודש). [ולכן נוהגים ללבוש לפני ראש-חודש לזמן-מה את כל הבגדים המכובסים שעומדים ללבוש במשך תשעת הימים]²³. בעלי

15) ספר-השיחות תש"נ ח"ב עמ' 579 והערה 186. ובהתוועדויות' תשמ"ט ח"ד עמ' 38 הלשון "ומקצת במסכת תמיד".

16) ופעם אחת מצאנו שהורה הרבי ללמוד בנוסף לכך גם "הלכות הקורבנות" (שיחת מוצש"ק פ' דברים תשל"ט, הנחת הת' בלתי מוגה סכו"ס ס"א).

17) לקוטי-שיחות חכ"ג ס"ע 265. ובפרט בצדקת מקדש מעט - בתיכ"נ ובתי-מדרש (נישיבות וכו'), לקו"ש כח עמ' 287. וראה סה"ש תנש"א ח"ב עמ' 733.

18) בהתוועדויות' תשמ"ו ח"ד עמ' 187 מבואר, שהל' בית הבכירה נחלקו לשמונה פרקים, כדי ללומד שמונה ימים (עד ערב ת"ב לפני חצות), עיי"ש. מאידך, בסה"ש תנש"א (מוגה) ח"ב עמ' 691 הערה 87, מפורש שיש ללמוד שיעור בהל' בית הבכירה גם ביום תשעה באב (נדחה) בעצמו: "באופן המותר, כמובן, לאחרי חצות היום, או להשלים במוצאי היום". ולכן לא נכנס העניין בפנים.

19) 'התוועדויות' תשמ"נ ח"ד עמ' 102.

20) 'התוועדויות' תשמ"ח ח"ד עמ' 96 הערה 127.

21) 'התוועדויות' תשמ"ח ח"ד עמ' 50. וכנראה היה ל'סיומים' המובאים אח"כ.

22) לוח כולל-ח"ב"ד.

23) כף-החיים סי' תקנא ס"ק צא. ולמעשה נוהרים בזה

יום מ'תשעת-הימים³², מראש-חודש [ומה טוב גם לפני זה³³] עד תשעה באב, וגם בערב תשעה באב ובתשעה באב - באופן המותר על-פי שולחן-ערוך [ובמקום המתאים - גם עם סעודה והתוועדות]³⁴.
 "ומהטעמים בדבר - כיוון שבימים אלו מחפשים את כל האופנים המותרים כיצד להוסיף בעניינים טובים ושמחים, ועל-ידי-זה לגלות את הטוב-הפנימי שבירידה הקשורה עם ימים אלו³⁵, החל מ"פיקודי ה' ישירים משמחי לב" - עושיין שמחה לגמרה של תורה.
 "ומפני טעם זה³⁶ כראי לערוך סיום גם ביום השבת שב'תשעת-הימים'.

שלמה במשניות, מוטב לערוך סיום על מסכת בגמרא, 'סיום' עם כל הפריטים, לכל הדעות, כמו מסכת תמי (התוועדות) תשמ"ט ח"ד עמ' 86. וראה גם 'התוועדות' תש"נ ח"א עמ' 97.
 בליובאוויטש: "היה סיום הש"ס באולם הגדול, וכ"ק אדמו"ר הרש"ב היה נוכח. אחד הבחורים... סיים, ואמרו 'הדרן עלך' ושמות בני רב פפא, ולא יותר. ואמרו קדיש דרבנן כמו שהוא בסידור ולא כמו שהוא בהמסכתות" (רשימות דברים להרה"ח הר"י שי' חיסריק ח"ד עמ' ריט, מכ"ד טבת תרע"ה בליובאוויטש. [וכ"כ הש"ד יו"ד רמ"ו ס"ק כז. וכן משמע ממענה הרבי באג"ק ח"ד עמ' שעה, עיי"ש].
 אמנם (לפי זכרוננו של ה'חור' הרה"ח ר' יואל שי' כהן) בהתוועדות כ"ד טבת תשי"ב (תורת מנחם ח"ד עמ' 239) סיים הרה"ג הרה"ח ר' מאיר אשכנזי [ע"ה] את הש"ס, והתחיל לומר קדיש דרבנן, אך הרבי הורה לו לומר קדיש "דהוא עתיד" הנדפס בסוף הגמ', ולומר שם 'יוצאם פורקניה" (כי שם נדפס בנוסח אשכנז. ולכאורה גם ב"הערב נא" צריך לתקן שם כבנוסחוננו).
 כן להעיר מ'התוועדות' תשמ"ה ח"ג עמ' 1700, שם משמע שאומרים גם את הבקשה "כשם שסיימתי...".
 32) "אפילו כשאין אוכלים סעודת בשר אחר-כך. להעיר מהנהגת אדמו"ר מהורש"ב נ"ע לעשות סיומים בתשעת-הימים אף שלא היה סועד אחר-כך בבשר ויין - ספר-המנהגים עמ' 46" (לקו"ש ח"ג עמ' 223, ובכ"מ).
 33) 'התוועדות' תשמ"ט ח"ד עמ' 74.
 34) ספר-השיחות תנש"א ח"ב עמ' 733.
 35) 'להעיר גם מהפתגם הידוע [בשם הרה"צ ממנוקאטש] בפירוש דברי חז"ל: "משנכנס אב ממעטין בשמחה" - ש'ממעטין' העניינים הבלתי-רצויים דתשעת-הימים 'בשמחה', על-ידי ההוספה בשמחה, באופן המותר על-פי שולחן-ערוך, כמובין".
 36) אע"פ שביארציט שחל בשבת (התוועדות) תשד"מ ח"ב עמ' 872) שלל הרבי עריכת 'סיום', כיוון שמנהג זה עלול להתפרש שם כנתינת מקום לעניין של תענית.

[מי שיכול - יסיים בעצמו; אם לאו - ישתתף לפחות במעמד 'סיום' של אחרים; ומה טוב שיהיה במעמד עשרה מישראל; וכדי לזכות גם את מי שמשום-מה לא השתתף במעמד סיום כלשהו, ובלאו-הכי אוכל מאכלים המותרים רק בסעודת מצווה - יש להשמיע עבורו את הסיום ברדיו וכו', ולקשר אותו לפחות בצורה כזאת לשמחה-של-מצווה³⁸. כמ"כ יש להשתתף בזה יהודי שפוגשים ברחוב, על-ידי שיאמרו לו המאמר דסיום, אף מבלי לספר לו שזהו 'סיום'³⁹.
 "בקשר ל'סיומים', יש להשתדל במיוחד בעריכתם [כאמור - גם בשבתות] "ברוב עם הדרת מלך", לאחד רבים מישראל בהשמחה לגמרה של תורה, "אנשים ונשים (בנפרד כמובן. נשים יעשו סיום לעצמן, על פרקי אבות וכיוצא-בזה"⁴⁰) וטף"⁴¹, כולל גם הקטנים (לא רק קטנים ביריעות, אלא גם קטנים בשנים) שעדיין אינם שייכים להבנה והשגה, על-דרך ובדוגמת הסיום דערב-פסח, שמנהג ישראל להביא גם בכורים הקטנים⁴².
 וכן שיעשו בכל יום סיום בכותל המערבי ובמערות

37) "ולדוגמא: מסכת תמיד (מסכת הכי קטנה, שמונה דפים בלבד, שיכולים ללמדה ולסיימה במשך זמן קצר) שסיומה "השיר שהיו הלוויים אומרים במקדש", וכן הסיום ד"כל בניך לימודי ה'" - בארבעת המסכתות: ברכות, נזיר, יבמות, כריתות - ראשית-יבית "בניך".
 38) שיחות-קודש תש"מ ח"ג עמ' 672.
 39) 'התוועדות' תשמ"ח ח"ד עמ' 96.
 40) שיחת ער"ח מנ"א תשל"ה, עמ' 345 ואילך, עיי"ש.
 41) 'התוועדות' תשמ"ט ח"ד עמ' 108.
 42) ספר-השיחות תנש"א ח"ב עמ' 719. ולמרות האמור שם "במיוחד בשנה זו" אין נראה שזו הוראת שעה, עיי"ש.

"וגם כאשר יבוא משיח צדקנו קודם תשעת הימים, יעשו את ה'סיומים', ויזכו להתחיל ולסיים ספרים אחרים בתורתו של משיח"⁵⁰.

* במוצאי-ראש-חודש וכדומה נוטה הרבי להכריע שיש לומר תחנון בקריאת-שמע שעל המיטה (גם לפני חצות)⁵¹.

* בעניין סעודת בר-מצווה של נער שנכנס לעול המצוות ביום ח' במנחם-אב, השיב הרבי: "יש לברר אם יש מנהג במקום בכגון-דא, ובאם לאו - יש לעשותה בזמנה, זאת אומרת ליל ח' מנחם-אב, ובאם אי-אפשר מאיזה טעם שיהיה - בשבת שלאחריו"⁵².

יום שישי

ג' במנחם-אב

ל'שבת חזון' לובשים⁵³ בגדי שבת כרגיל⁵⁴.

"וכן יש לעורר [במיוחד בסיומים, על אהבת ישראל⁴⁴] על-דבר ההוספה בלימוד התורה בכלל ובנתינת הצדקה, על-פי מה שנאמר: 'ציון במשפט (=תורה) תיפדה, ושביה בצדקה'⁴⁵. וכשבאים לעורר על נתינת צדקה - יש להביא בפועל קופת צדקה, שאז תיכף ומיד נותנים צדקה בפועל⁴⁶. וגם ביום השבת-קודש - באופן המותר, באכילה ושתייה, וצדקה רוחנית⁴⁷.

"למסור לאנ"ש שי' המתעסקים בהסיומים:

* לסיים כל סיום בהצעה-התעוררות על דבר (להוסיף ב)נתינות לצדקה.

* לחתום כל סיום בתיבות (עניין) דאהבת-ישראל⁴⁸.

"ובוודאי יפרסמו ויזרו על-דבר קיום הוראות אלה בכל מקום ומקום, בכל קצווי תבל"⁴⁹.

43 שיחת ער"ח מנ"א תשל"ה, הנ"ל הערה 39, וציין הרבי שזו הסיבה שהתועד ביום חול, כדי שיוכלו לשמוע מייד באה"ק ולעשות סיומים במקומות אלו.

44 'התוועדויות' תשמ"ג ח"ד עמ' 1849.

45 ספר-השיחות תנש"א ח"ב עמ' 708. ספר-השיחות תשמ"ח ח"ב עמ' 564.

46 'התוועדויות' תשמ"ח ח"ד עמ' 123.

47 (כמו נתינת עצה טובה ועאכו"כ לימוד תורה - 'התוועדויות' תשמ"ח ח"ד עמ' 376 בקשר לשבת שלפני ר"ה) סה"ש תשמ"ח ח"ב עמ' 565 והערה 127. בשיחה הנ"ל נוסף גם: קבלת החלטה טובה שתיכף לאחר השבת יתן לצדקה ממש (יפריש לעצמו, ויתנה בפועל לעני או לגבאי בבוקר). ובסה"ש תשמ"ט ח"א עמ' 222 (שבת ט"ו בשבט) - שיחליטו גם כמה לתת.

48 מענה הרבי. צילום כ"ק נדפס בס' 'מאוצר המלך' ח"א עמ' 283, ושם (ראה דברי עורך ספר זה, רש"י שיחי' חזן, ב'התקשרות' גיליון רצב עמ' 19) שהוא שייך לסיומי המסכתות דימי חודש מנ"א.

49 ספר-השיחות תש"נ ח"ב עמ' 580.

50 משיחת ש"פ מטות, מבה"ח מנ"א תשמ"א, בסופה.

51 'התוועדויות' תשמ"ג ח"ג עמ' 1414.

52 אגרות-קודש חלק טו עמ' רנז. וכן במקרה נוסף שלא ניתן לעשות סעודה במוצאי היום, באג"ק חי"ז עמ' פז, כשחל במוצ"ש ליל ער"ה, מבאר שהסעודה צ"ל מייד ברגע הראשון שנכנס למצוות. מאידך בחי"א עמ' שמ כשחל בעיו"כ מציע להתחיל בחצי יום הראשון (והכוונה כנראה ביום) ולהמשיך במוצאי יוה"כ, אף ייתכן ששם לא התאפשר לקיים הסעודה בליל עיו"כ. אבל בדרך כלל, מנהגנו מובא בספר-המנהגים עמ' 75 מלקוטי-דיבורים (ח"ב דף רסח,א), שאחרי שחרית חוזר הבר-מצווה מאמר ומכבדים ב'לקח' ומשקה, ובערב (מוצאי היום) עושים את הסעודה (כפי שנהג אדמו"ר הזקן).

53 לעניין רחיצה וטבילה, ראה לעיל ציונים 23-24.

54 ספר המנהגים עמ' 46, שכך נהג אדמוה"י, ושי"נ לפוסקים הדנים בעניין זה. וראה גם בהוספות לשו"ע אדמוה"י (הישן) חלק ה' עמ' 1846 בשוליי-הגיליון.

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחי

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישע"י ע"ה דייטש